

EĞİTİM FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN MEDYA OKURYAZARLIĞINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ (*)

Taşkın İNAN (**)

Öz

Medya Okuryazarlığı kavramı Türkiye’de eğitim sistemi içerisinde iki binli yılların başlarından itibaren tartışılmaya başlamıştır. İlköğretim okullarında Medya Okuryazarlığı dersini vermekle yükümlü öğretmenler lisans eğitimi döneminde Medya Okuryazarlığı eğitimi almamaktadırlar. Bu açıdan öğretmen adaylarının Medya Okuryazarlık düzeyleri ve bu derse ilişkin görüşleri, dersin verimliliği açısından önem arz etmektedir. Bu araştırmanın amacı “Medya Okuryazarlığı eğitimini Türkiye’de kimler verebilir, nitelikleri neler olacaktır, hangi seviyede ve nasıl bir kapsamla verilmelidir?” sorularına yönelik tarama modelinde betimsel bir araştırma yaparak, öğretmen adaylarının görüşlerini ortaya koymaktır. Araştırmanın çalışma evrenini, Dumlupınar Üniversitesi, Eğitim Fakültesi’nde okuyan 480 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Bu çalışmada verilerin analizinde yüzde (%), frekans (f), t testi, X² kullanılmıştır. Araştırma sonunda öğretmen adaylarının Medya Okuryazarlığı dersinin gerekliliğine inandıkları ve bu dersin farklı düzeylerde de verilmesi gerektiği bulgularına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Medya Okuryazarlığı, Eğitim, Öğretmen görüşleri.

Perspectives of Education Faculty Students on Media Literacy

Abstract

Since the term Media Literacy introduced to Turkish education system at early 2000s, course content, general qualifications of teachers, appropriate grade levels has become the hot topics of Media Literacy education in Turkey. It is essential to understand teachers who are responsible to give media literacy courses at schools although they do not take any media literacy Education themselves. The aim of this research is to figure out who can teach media literacy at schools, what qualifications are needed to teach media literacy, what will be included in the curriculum and at what level should the media literacy course be given according to teacher candidates by utilizing the survey method. The sample of the study included 480 teacher candidates in the Education Faculty at the Dumlupınar University. The analysis of the research is included of percentage (%), frequency (f), t test, X² and ANOVA. The results of the study showed that teacher candidates believe in the importance of media literacy courses, and think that media literacy courses should be given at more than one level.

Keywords: Media Literacy, Education, Teacher perspectives.

*) Bu araştırma yazarın Yüksek Lisans Tezinden alınmıştır. Yüksek Lisans Tezi Başlığı: Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlık Düzeyleri ve Medya Okuryazarlığına İlişkin Görüşleri. İlköğretim Anabilim Dalı, Dumlupınar Üniversitesi, 2010, Kütahya.

**) Yrd. Doç. Dr., DPÜ Güzel Sanatlar Fakültesi Görsel İletişim Tasarımı Bölümü
(e-posta: taskininan@hotmail.com)

Giriş

Medya teknolojilerinin getirdiği yenilikler insan hayatının ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Radyo, televizyon, gazete gibi geleneksel kitle iletişim araçlarının yanı sıra son yıllarda yeni medya olarak adlandırılan bilgisayar ve internet teknolojileriyle birlikte medya teknolojileri insan yaşamının neredeyse 24 saatini doldurmayı başarmıştır. Medya mesajları karşısında savunmasız alıcı konumunda olan çocukların medya hakkında bilinçlenmeleri ve farkındalık geliştirebilmeleri için Medya Okuryazarı birey olmaları gerekmektedir.

Medya Okuryazarlığı, yazılı ve yazılı olmayan farklı formatlardaki (televizyon, video, sinema, internet vs.) iletilere erişim, onları çözümleme, değerlendirme ve iletme yeteneğidir (Aufderheide, 1993). Öte yandan, Medya Okuryazarlığı:

- Medyaya “saldırmak” demek değildir.
- Sadece medya üretiminde bulunmak değildir.
- Sadece medya içerikli materyalleri sınıfa getirmek değildir.
- “Sakin seyretme” demek değil, “dikkatlice seyret, eleştirel düşün” demektir (Thoman ve Jolls, 2008).

Medya, özellikle televizyon, çocuğu pasif hale getirdiğinden dolayı tatmak, dokunmak, koklamak gibi algısal deneyimlerden mahrum kılar, hatta gelişimi ve öğrenmesi üzerinde olumsuz etkiler bırakır. (örn., fiziksel saldırganlığın artması, dikkatini yoğunlaştırılmama, kendini ifade edememe, hayal gücü ve yaratıcılığının kısıtlanması, çocuklar arasında sosyal ilişkilerin zayıflaması) (Ertürk ve Gül, 2006). Öte yandan, televizyon, internet, video oyunları gibi medya araçları bilinçli seçimle yararlı hale getirilebilir. Thoman ve Jolls (2008) Medya Okuryazarlığının neden gerekli olduğunu şöyle özetlemektedir: Demokratikleşmeye yardım eder; Medyanın yüksek oranlarda tüketilmesini ve toplumun medya tarafından sömürülmesini engeller; Düşüncelerimizi, inançlarımızı ve davranışlarımızı şekillendirmede medyanın etkisini anlamaya yardım eder; görsel iletişim, bilgilenmeyi ve ömür boyu öğrenmeyi destekler. Considine (2008), Medya Okuryazarlığı kavramıyla ne anlaşılması gerektiğini ve öğrencilere sağlayabileceği olası katkıları şu şekilde sıralamaktadır:

1. Okuryazarlığı bilgi devrimine dayanarak yeniden tanımlar.
2. Bir yeterlilik, bir ders değil. Bu yüzden disiplinler arasıdır.
3. Aktif katılımlı ve farklı öğrenme biçimleri ile uyumludur.
4. Demokratik bir toplumda sorumlu yurttaş olmayı destekler.
5. Grup çalışmasını, işbirlikli öğrenmeyi ve dayanışmayı besler.
6. Basmakalıplılığa, önyargıya, çok kültürlü eğitime duyarlıdır.
7. Eleştirel düşünme becerisi hareketiyle uyumludur.
8. Sağlıklı/iyi yaşam eğitiminin anahtar parçalarından biridir.
9. Risk altındaki öğrencilerin çözümünde başarılıdır.

10. Ders programını gerçek yaşamla ilişkilendirir.

Bu araştırmanın amacı, çocukların Medya Okuryazarlığı becerilerini geliştirmek için okullarda Medya Okuryazarlığı eğitimini verebilecek kişiler, nitelikleri ve dersin seviye ve kapsamı konularında görüşleri ortaya koymaktır.

Problem Durumu

Türkiye’de Medya Okuryazarlığı dersinin 2007-2008 yılında seçmeli ders olarak okutulmaya başlanmasıyla “Medya Okuryazarlığı dersini kimler verebilir?”, “Nitelikleri neler olmalıdır?”, “Ders hangi seviyede ve nasıl bir kapsamla verilmelidir?” sorularına yanıt aranmaya başlanmıştır. İlköğretim okullarında Medya Okuryazarlığı dersini vermekle yükümlü öğretmenlerin lisans eğitimi döneminde Medya Okuryazarlığı eğitimi almadıkları göz önüne alındığında öğretmen adaylarının Medya Okuryazarlık düzeyleri ve bu derse ilişkin görüşleri, dersin verimliliği açısından önem arz etmektedir. Bu araştırmanın genel amacı öğretmen adaylarının Medya Okuryazarlığı dersine ilişkin görüşlerinin belirlenmesidir. Bu genel amaç çerçevesinde öğretmen adaylarının Medya Okuryazarlığına ilişkin görüşleri cinsiyet, bölüm ve sınıf düzeylerine göre farklılık göstermekte midir? sorusuna yanıt bulunmaya çalışılacaktır.

Medya Okuryazarlığı Eğitimi

Medyanın eğitim-öğretim faaliyetlerinde bir araç olarak kullanılmaya başlaması ve medya eğitimi 1900 yılların başlarına kadar dayanmaktadır. Medyanın eğitimde kullanılmasında uzmanlar iki farklı yaklaşımdan söz etmektedir. Birinci yaklaşımda kitle iletişim araçlarının ilk ve orta öğretimdeki çeşitli derslerde destekleyici unsurlar olarak kullanılması; ikinci yaklaşımda ise medyanın eleştirel gözle irdelenmesi maksadıyla masaya yatırılması, bu sayede haber kaynaklarının araştırılması, haberlerin birbirleri ile karşılaştırılması, haber veya programları oluşturan mekanizmaların eleştirel bakış açısı ile incelenmesi söz konusudur. UNESCO 1970li yıllarda bu her iki eğilimi de değerlendirerek o dönemlerde projeler oluşturmaya başlamıştır (Topuz, 2007).

Batı’da son otuz yıldır ilköğretim için Medya Okuryazarlığı dersinin zorunlu olup olmaması gerektiği tartışılmış ve hala tartışılmaktadır. Özellikle Amerika Birleşik Devletleri, Avustralya ve İngiltere’de Matematik, Fen Bilgisi ya da Dil Bilgisi gibi Medya Okuryazarlığı dersi de diğer dersler gibi eğitim-öğretim programlarında yerini almıştır. Bunu yanında Kanada’da olduğu gibi bazı ülkelerde ise medya okuryazarlığına ilişkin konular başka derslerin (Sanat, Edebiyat, Vatandaşlık Bilgisi vb.) içerisinde verilmektedir (MEB, 2006). Considine de (2008) Medya Okuryazarlığının belli bir sürede verilebilecek bir ders değil bir yeterlik olduğunu ve bu yüzden de disiplinler arası bir kavram olarak değerlendirilmesi gerektiğini belirtmektedir. Thoman ve Jolls (2008) Medya Okuryazarlığı eğitimi sayesinde gerçekleştirilecek kazanımları sıralarken, bu eğitimi alan öğrencilerin derse aktif katılım becerilerinin gelişmesinin sağlanacağını ve öğretmenin bu sayede her an yönlendirme yapan nitelikte değil, kenarda durarak sadece rehberlik eden bir özelliğe bürüneceğinden bahsetmektedir. Günümüzde geline nokta ise, öğretmenlerin iyi

donanımlı olması, okulsonrası gibi programları da sınıf içine taşıyıp, sınıfta çeşitli etkinlikler ve çalışmalarla Medya Okuryazarlığını “öncelikli” hale getirip, hem yeni hem de geleneksel kitle iletişim araçlarına yönelik çocukların Medya Okuryazarlığı becerilerini geliştirmektedir (Young ve Daunic, 2012).

Öğretmenlerin Medya Okuryazarlığı dersindeki verimlilikleri üzerine yapılan bir araştırmada, öğretmenlerin yarıya yakınının daha önce medya eğitimi almamaları nedeniyle dersi anlatmakta sorun yaşadıkları belirtilmektedir (Yates, 1997). Çetinkaya (2008) öğretmenlerle yaptığı Medya Okuryazarlığı araştırmasında öğretmenlerin genel olarak Medya Okuryazarlığının amaçlarını bildiklerini ancak bu kavramı daha detaylı şekilde açıklamadıklarını belirtmektedir. Fedorov (2003) 10 farklı ülkeden 26 Medya Okuryazarlığı ve medya eğitimi uzmanına yaptığı anket ile Medya Okuryazarlığının amacının ne olması gerektiği konusuna ışık tutmaktadır. Federov yaptığı araştırmada % 84.27 ile “Bireyin eleştirel düşünme yeteneğini geliştirmek” ifadesinin amaçlar sıralamasında birinci olduğunu belirtmektedir. % 68.88 ile “Bireyin medya metinlerini anlayıp değerlendirebilme yeteneğini geliştirmek” ifadesinin ikinci, % 61.89 ile “Bireyi demokratik bir toplum yaşamı oluşturabilmeye hazırlamak” ifadesinin ise üçüncü olarak üzerinde mutabakata varılan amaçlar arasında saymaktadır. Öğretmenler, sadece Medya Okuryazarı olmamalı, Medya Okuryazarlığını çocuklara kazandırabilmek için çağın gereklerine uygun, hem medya eğitimi hem de medya ile eğitimi vermelidir (örn., sınıfta dijital hikaye okuma) (2011, Allison).

Dünyada Medya Okuryazarlığı Süreci

Medya Okuryazarlığının dünyadaki gelişim sürecine bakıldığında bu kavramın kapsam ve içeriğinin ne olması gerektiği konusunda batılı ve batılı olmayan ülkelerde farklı görüşler olduğu göze çarpmaktadır. Örneğin Kanada, Avustralya ve Avrupalı uzmanlar eleştirel, bağımsız bireyler yetiştireceği üzerinde dururken, Hindistan, Brezilya ve Güney Afrika gibi batılı olarak adlandırılmayan ülkelerde ise özgürleşme, toplumun gelişimi, sosyal adaletin sağlanmasına yardımcı olacağı vurgusu yapılmaktadır (İnceoğlu, 2007). Bu da Medya Okuryazarlığın, içinde yer aldığı toplumun öncelik ve gereksinimlerine göre yönlendirildiği konusunu gündeme getirmektedir.

Avrupa Birliği ülkeleri arasında başta İrlanda, İngiltere ve İskandinav ülkeleri olmak üzere Medya Okuryazarlığı üzerine tartışmalar uzun yıllardır devam etmiş, 2000 yılında Lizbon’da gerçekleştirilen zirve sonucu Avrupa gündemine alınmıştır (Pekmen, 2007). Zirve sonucu yapılan değerlendirmede yayınlanan bildirimde Avrupa modeli enformasyon toplumunun tanımlanması önerilmiştir. Finlandiya’da 1960lardan sonra film, 1970’lerde kitle iletişim eğitimi ve görsel-işitsel eğitim, 1980’lerde ise iletişim eğitimi önem kazanmıştır. Finlandiya’da medya eğitimi, Lapland ve Helsinki üniversitelerinin medya eğitimi programlarının yanı sıra medya kuruluşlarının da yardımıyla yapılmaktadır (Apak, 2008).

Amerika Birleşik Devletleri’nde Webster Üniversitesi’nin (2009) ülke çapında yaptığı araştırmada 61 üniversitenin öğretim programında Medya Okuryazarlığı dersinin bulun-

duğu belirtilmiştir. Amerika Birleşik Devletleri'nde 618 ortaöğretim kurumunun katıldığı bir başka araştırmada ise araştırmaya katılan ortaöğretim kurumlarının % 54,5'inde Medya Okuryazarlığı dersinin müfredatlarında yer aldığı ortaya konulmuştur (Webster Üniversitesi, 2009). Avustralya okul öncesi dönemden başlayarak ilköğretim seviyesinde "Media Literacy" adıyla Medya Okuryazarlık dersi 1990'lı yıllarda tamamen okullara girmiştir (Luke, 1999).

Türkiye'de Medya Okuryazarlığı Süreci

Türkiye'de Medya Okuryazarlığı kavramı 2004 yılında yapılan çalışmalarla Radyo ve Televizyon Üst Kurulu konuyu gündemine almıştır (Türkoğlu, 2006). 2004 yılında Devlet Bakanlığı bünyesinde kurulan, ülkemizin önde gelen kamu kurumlarının, sivil toplum örgütlerinin ve üniversitelerinin temsil edildiği Şiddeti Önleme Platformunda, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu ilk kez ilköğretim okullarında Medya Okuryazarlığı derslerinin okutulmasını önermiştir. Medya Okuryazarlığı konusundaki çalışmaları yürütmek üzere akademisyenlerin de katılımıyla bir komisyon oluşturulmuştur (Türkoğlu, 2006). Medya Okuryazarlığı Projesi Milli Eğitim Bakanlığı ve RTÜK arasında yapılan işbirliği sonucunda İlköğretim Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı kabul edilerek 2006–2007 öğretim yılında Türkiye çapında 5 pilot okulda uygulanmış. Medya Okuryazarlığı dersi kapsamında öğrencilere, kitle iletişim araçlarının işlevleri, amaçları, önemi, Medya Okuryazarlığının anlamı, televizyon yayıncılığı ve program türleri, televizyonun etkileri, televizyon izleme alışkanlıkları, program analizleri, akıllı işaretler, radyonun işlevleri ve etkileri, gazete, dergi haberleri, internet kullanımı konularında bilgiler verilmiştir (MEB, 2006). 2007-2008 öğretim yılında ise tüm Türkiye'deki İlköğretim okullarının 6, 7 ve 8. sınıflarında seçmeli olarak Medya Okuryazarlığı dersi okutulmasına başlanmıştır.

Medya Okuryazarlığı Dersi Kimler Tarafından Verilmeli?

Medya Okuryazarlığı dersinin kimler tarafından verileceği tartışma konusu olmuştur. Ülke genelinde dersi veren öğretmenlerin oranlarına bakıldığında, şöyledir: 6111 Sosyal Bilgiler Öğretmeni (%50,3); 2730 Türkçe Öğretmeni (%22,4); 1153 Sınıf Öğretmeni (%9,5); 2159 öğretmen diğer branşlar (%17,8) olmak üzere toplam 12153 öğretmen vardır (RTÜK İzleme Değerlendirme Dairesi Başkanlığı; akt. Altun, 2008). Çoğunlukla Sosyal Bilgiler Öğretmenleri tarafından verilmekte olan bu ders, bazı okullarda Sınıf Öğretmenleri veya Rehberlik Öğretmenleri tarafından da verilebilmektedir.

İletişim Fakültesi mezunlarının bu dersi vermesi gerektiği konusunda özellikle İletişim Fakültesi öğretim üyeleri tarafından tartışma başlatılmıştır. İletişim Fakültesi öğrencilerine formasyon eğitimi verildiği takdirde, bu dersin İletişim Fakültesi mezunları tarafından verilmesinin en uygun olacağı belirtilmektedir (Gezgin ve Cinman-Şimşek, 2007; Türkoğlu, 2006). Maglic (2007) ise bu dersin kimin tarafından verilmesinden öte Medya Okuryazarlığı hareketindeki paydaşların üzerlerine düşen görevleri yaptıkları takdirde hareketin başarı sağlayacağını belirtmektedir.

Araştırmada problem olarak belirlenen "Medya Okuryazarlığı dersini kimler verebilir?", "Nitelikleri neler olmalıdır?", "Ders hangi seviyede ve nasıl bir kapsamla ve"

rilmelidir?” sorularına cevap aranması amaçlanmıştır. Bu problem durumunun yanında cinsiyet, bölüm ve sınıf durumu gibi değişkenlerin sonuçları da araştırma kapsamında incelenmiştir.

Yöntem

Bu çalışmada var olan bir durum ortaya konulmak istenmiştir. Dolayısıyla, betimsel araştırmalarda kullanılan tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, var olan bir durumu, var olduğu şekliyle tanımlamayı amaçlayan betimsel bir araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 2005).

Çalışma Evreni

Araştırmanın çalışma evrenini Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü ve İlköğretim Bölümü (Sınıf Öğretmenliği ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği anabilim dalları) normal öğretimde öğrenim gören öğretmen adayları oluşturmaktadır. Bu evrendeki toplam 557 öğretmen adayından 480 tanesine, yani evrenin tamamına yakınına ulaşılabildiği için bir örneklem seçimine gidilmemiş ulaşılan grup çalışma evreni olarak kabul edilmiştir. Çalışma evrenine ilişkin detaylı betimsel bilgiler Tablo 1, 2 ve 3’te verilmiştir.

Tablo 1: Öğretmen Adaylarının Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	N	%
Bayan	272	56,7
Bay	208	43,3

Tablo 2: Öğretmen Adaylarının Bölümlerine Göre Dağılımı

Bölüm	N	%
Sınıf Öğretmenliği	163	34,0
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	195	40,6
Türkçe Öğretmenliği	122	25,4

Tablo 3: Öğretmen Adaylarının Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı

Sınıf	N	%
1.Sınıf	140	29,2
2.Sınıf	139	29,0
3.Sınıf	89	18,5
4.Sınıf	112	23,3
Toplam	480	100,0

Veri Toplama Aracı ve Veri Toplama Süreci

Veri toplama aracı geliştirilirken, Medya Okuryazarlığı hakkındaki alanyazın taranmış ve öğretmen adaylarının Medya Okuryazarlığına ilişkin görüşlerinin ortaya konulmasına yönelik bir soru havuzu oluşturulmuştur. Bu havuzdan amaca yönelik toplam 65 soru seçilmiş ve kapsam geçerliğini sorgulamak amacıyla İlköğretim Anabilim Dalı'nda çalışan, ikisi yardımcı doçent ve biri araştırma görevlisi olmak üzere 3 farklı uzmanın görüşüne başvurulmuştur. Uzman görüşüne uygun olarak yedi adet soru anketten çıkarılmıştır. Toplam 58 sorudan oluşan anket formu, pilot çalışma amacıyla araştırmaya dâhil edilmeyen 80 Okul Öncesi Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda öğrenim gören öğretmen adaylarına uygulanmış ve yeterince işlevsel görülmeyen 5 madde daha anketten çıkarılmış ve son düzenleme yapılmıştır. Ayrıca, anket bölümlerindeki alt bölümleri belirleyebilmek amacıyla açımlayıcı faktör analizi yapılmış ve bölümler içerisindeki alt faktörler belirlenmiştir. Faktör analizi sonuçlarına göre öğretmen adaylarının Medya Okuryazarlığına ilişkin görüşlerinin belirlendiği bölümde öz değeri birden büyük 4 alt faktör bulunmaktadır. Bu faktörler A) "Medya Okuryazarlığı dersini kimler verebilir?", B) "Öğretmen nitelikleri neler olmalıdır?", C) "Ders hangi seviyede verilmelidir?", D) "Medya Okuryazarlığı dersi nasıl bir kapsamda verilmelidir?" şeklinde belirlenmiştir. Belirlenen 4 alt boyutun özdeğer, varyans, yığılma varyans verileri ve her boyuta ait güvenilirlik katsayıları tabloda verilmiştir. Bu ölçeğin alfa güvenilirlik katsayısı .85'tir.

Tablo 4: Faktör Analizi Sonucu Elde Edilen Alt Boyutların Özdeğeri ve Açıklayıcı Varyans Oranları

<i>Boyutlar</i>	<i>Özdeğer</i>	<i>Varyans %</i>	<i>Yığılma Varyansı %</i>
1	3,18	26,24	24,36
2	2,36	19,16	45,54
.3	1,41	12,71	58,11
4	1,28	9,15	67,26

Tablo 4'te faktör analizi sonucu elde edilen alt boyutların özdeğeri ve açıklayıcı varyans oranları verilmiştir. Buna göre "Medya Okuryazarlığı dersini kimler verebilir" alt boyutunun varyans oranı % 26.24 ve özdeğeri 3.18'dir. "Öğretmen nitelikleri neler olmalıdır?", boyutuna ait varyans oranı % 19.16 ve özdeğeri 2.36'dır. "Ders hangi seviyede verilmelidir" boyutuna ait varyans oranı % 12.71 ve özdeğeri 1.41'dir. "Medya Okuryazarlığı dersi nasıl bir kapsamda verilmelidir?" boyutu için varyans oranı % 9.15 ve özdeğeri 1,28 olarak belirlenmiştir. Araştırma sonucunda 4 faktörün yığılma varyansı ise % 67.26 olarak tespit edilmiştir.

Tablo 5: Faktörlerinin Cronbach's Alpha Değerleri

Faktörler	Cronbach's Alpha
Medya Okuryazarlığı dersini kimler verebilir?	,821
Öğretmen nitelikleri neler olmalıdır?	,765
Ders hangi seviyede verilmelidir?	,726
Medya Okuryazarlığı dersi nasıl bir kapsamda verilmelidir?	,711

Veri Analizi

Bu araştırmada verilerin analizinde yüzde (%), frekans (f), t testi kullanılmıştır. Uygulama sonucu elde edilen verilerin sonuçları Shapiro-Wilk normallik analizine tabii tutulmuştur. Verilerin normal dağılım gösterdiği saptanmış bunu için parametrik testlerden bağımsız T Testi yapılmıştır. Sınıflamalı değişkenler arasındaki fark ise X² kullanılarak çözümlenmiştir.

Bulgular ve Yorum

Araştırmanın bu bölümünde öğretmen adaylarına uygulanan Medya Okuryazarlığı anketinden elde edilen verilerin analiz sonuçları ve yorumları sunulmuştur.

Tablo 6: Medya Okuryazarlığı Dersinin Gerekliliğine İlişkin Görüşlerin Cinsiyete Göre Farklılığı

		Evet, gerekli.	Hayır, gerekli değil.	Toplam	
Cinsiyet	Bayan	F	263	9	272
		%	96.7	3.3	100.0
	Bay	F	185	23	208
		%	88.9	11.1	100.0
Toplam	F	448	32	480	
	%	93.3	6.7	100.0	

$$X^2_{(1)} = 11.325, p < 0.05$$

Tablo 6'da öğretmen adaylarının Medya Okuryazarlığı dersinin gerekliliğine ilişkin görüşleri verilmiştir. Tabloya göre öğretmen adaylarının % 93.3 gibi tamamına yakın bir kısmı bu dersin gerekliliğine inanmaktadır. Sadece % 6.7 oranında bir kısım ise bu dersin gerekli olmadığını düşünmektedir. Burada öğretmen adaylarının büyük oranda bu dersin gerekliliğine inandıkları yönünde bir değerlendirme yapılabilir.

Bayanlar arasında bu ders gereklidir diyenlerin oranı % 96.7, baylar arasında ise bu ders gereklidir diyenlerin oranı % 88.9 düzeyindedir. Bayanların baylara oranla bu dersin gerekli olduğuna ilişkin düşüncesinde daha yüksek oranda bir katılım belirlenmiştir. Bayanlar ve baylar arasındaki bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir ($X^2_{(1)} = 11.325$, $p < 0.05$). Böylece bu dersin gerekliliğine yönelik cinsiyete dayalı anlamlı farktan söz edilebilir.

Yapılan analizlerde Medya Okuryazarlığı dersinin gerekliliğine ilişkin görüşlerde bölümler arası ve sınıf düzeyi arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Tablo 7: Medya Okuryazarlığı Dersinin Kimler Tarafından Verilmesine İlişkin Öğretmen Adaylarının Görüşleri

Bölümler	F	%	Toplam %
Sosyal bilgiler öğretmenleri	123	25.6	25.6
Türkçe öğretmenleri	26	5.4	31.0
Sınıf öğretmenleri	52	10.8	41.9
İletişim fakültesi mezunları	278	57.9	99.8
Herhangi bir öğretmen	1	.2	100.0
Toplam	480	100.0	

Tablo 7’de öğretmen adaylarının Medya Okuryazarlığı dersinin kimler tarafından verilmesine ilişkin görüşleri verilmiştir. Tabloya göre öğretmen adaylarının yarıdan fazlası (% 57.9) bu dersin İletişim Fakültesi mezunları tarafından verilmesi görüşünü taşımaktalar. Öğretmen adaylarının 1/4’lük bir oranı ise (% 25.6) bu dersin Sosyal Bilgiler Öğretmenleri tarafından verilmesi gerektiğine inanmaktalar.

Tablo 8: Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlığına İlişkin Görüşleri

İfadeler	N	$\bar{X}$	Ss
1. Medya okuryazarlığı dersi ilköğretim düzeyinde daha erken yaşlarda okutulmaya başlanmalıdır.	480	4.13	.90
2. Medya okuryazarlığı dersi orta öğretim düzeyinde de verilmelidir.	480	4.19	.87
3. Medya okuryazarlığı dersi öğretmen adayları için eğitim fakültelerinde mecburi ders olarak okutulmalıdır.	480	4.05	.98
4. Medya okuryazarlığı dersi ile öğrencilere medya'nın olumsuz etkilerinden korunmak için gerekli yöntemler öğretilmelidir	479	4.70	.62
5. Medya okuryazarlığı dersi ile öğrencilere medya araçlarının kullanılması öğretilmeli (öğretim yöntemi olarak bilgisayar, internet, televizyon, projeksiyon cihazı) .	480	4.57	.73
6. Medya okuryazarlığı dersi ile öğrencilere kitle iletişim araçları konusunda teorik bilgiler verilmelidir.	480	3.88	1.04
7. Medya okuryazarlığı dersi ile öğrencilere medyaya eleştirel gözle bakabilme konusunda bilgi verilmelidir.	479	4.62	.62
8. Medya okuryazarlığı dersi ile öğrencilere kitle iletişim araçları konusunda uygulamalar yaptırılmalıdır.	480	4.39	.81

Tablo 8'de öğretmen adaylarının medya okuryazarlığı dersine ilişkin görüşleri yüzde ve frekans olarak verilmiştir. Öğretmen adayları 1. soruya 4.13 ortalama ile katılıyorum düzeyinde cevap vermiştir. Buna göre 6,7 ve 8. sınıflarda okutulmakta olana Medya Okuryazarlığı dersi ile ilgili olarak öğretmen adaylarının bu dersin daha erken sınıflarda okutulmaya başlanması konusunda değerlendirme yaptıkları söylenebilir.

2. soruya 4.19 ortalama ile katılıyorum düzeyinde cevap vermişlerdir. Öğretmen adaylarının Medya Okuryazarlığı dersinin ilköğretim sonrasında da devam etmesi gerekli bir ders olarak gördükleri söylenebilir. “Öğretmen adayları Medya Okuryazarlığı dersi öğretmen adayları için eğitim fakültelerinde mecburi ders olarak okutulmalıdır” şeklinde sorulan soruya 4.05 ortalama ile katılıyorum düzeyinde cevap vermişlerdir. Buna göre henüz hiçbir eğitim fakültesi programında yer almayan bu dersin programlarda mecburi ders olarak okutulması konusunda öğretmen adaylarının büyük oranda ortak bir görüşe sahip olduğu söylenebilir.

Öğretmen adaylarına 4, 5, 6, 7 ve 8. sorularda Medya Okuryazarlığı dersinin içeriğinde neler olması gerektiği konusu sorulmuş ve içeriğe yönelik ifadelere katılma düzeyleri tespit edilmiştir. Dersin içeriğinin neleri kapsamı gerektiği konusunda katılma derecelerine göre öğretmen adayları şu şekilde bir sıralama yapmışlardır:

1. Medya Okuryazarlığı dersi ile öğrencilere medyanın olumsuz etkilerinden korunmak için gerekli yöntemler öğretilmelidir.

2. Medya Okuryazarlığı dersi ile öğrencilere medyaya eleştirel gözle bakabilme konusunda bilgi verilmelidir.
3. Medya Okuryazarlığı dersi ile öğrencilere medya araçlarının kullanılması öğretilmeli (öğretim yöntemi olarak bilgisayar, internet, televizyon, projeksiyon cihazı)
4. Medya Okuryazarlığı dersi ile öğrencilere kitle iletişim araçları konusunda uygulamalar yaptırılmalıdır.
5. Medya Okuryazarlığı dersi ile öğrencilere kitle iletişim araçları konusunda teorik bilgiler verilmelidir.

Öğretmen adayları dersin içeriğinin nasıl olması gerektiği konusunda yaptıkları bu sıralamada “medyanın olumsuz etkilerinden korunmak için gerekli yöntemler öğretilmelidir” ifadesine en yüksek oranda katılmışlar ikinci olarak da “medyaya eleştirel gözle bakabilme konusunda bilgi verilmelidir” ifadesini değerlendirmişlerdir.

Tablo 9: Medya Okuryazarlığına İlişkin Görüşlerin Cinsiyete Dayalı Olarak t-Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss	Sd	T	p
c1	Bayan	270	4.20	.83	1.82	475	.069
	Bay	207	4.04	.98			
c2	Bayan	270	4.26	.85	2.22	475	.027
	Bay	207	4.08	.89			
c3	Bayan	270	4.19	.87	3.47	385.94	.001
	Bay	207	3.86	1.09			
c4	Bayan	269	4.75	.58	2.09	413.65	.037
	Bay	207	4.63	.66			
c5	Bayan	270	4.64	.68	2.40	408.31	.017
	Bay	207	4.48	.78			
c6	Bayan	270	3.84	1.06	-.90	475	.364
	Bay	207	3.93	1.02			
c7	Bayan	269	4.66	.58	1.92	406.15	.056
	Bay	207	4.55	.67			
c8	Bayan	270	4.50	.75	3.49	475	.001
	Bay	207	4.24	.87			

Tablo 9’da öğretmen adaylarının Medya Okuryazarlığına ilişkin görüşlerinin cinsiyete dayalı olarak t-Testi sonuçları verilmiştir. Tabloya göre; “Medya Okuryazarlığı dersi orta öğretim düzeyinde de verilmelidir” ifadesine, “Medya Okuryazarlığı dersi öğretmen adayları için eğitim fakültelerinde mecburi ders olarak okutulmalıdır” ifadesine, “Med-

ya Okuryazarlığı dersi ile öğrencilere medya'nın olumsuz etkilerinden korunmak için gerekli yöntemler öğretilmelidir" ifadesine, "Medya Okuryazarlığı dersi ile öğrencilere medya araçlarının kullanılması öğretilmelidir" ifadesine ve "Medya Okuryazarlığı dersi ile öğrencilere kitle iletişim araçları konusunda uygulamalar yaptırılmalıdır" ifadesine katılım oranları incelendiğinde bayanlar lehine bir fark olduğu görülmektedir. Bu farklar istatistiksel olarak anlamlıdır.

Tablo 10: Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlığının Amacına İlişkin Görüşleri

	N	$\bar{X}$	Ss
Medya metinlerindeki sosyal, kültürel, ekonomik ve politik yönlendirmelere karşı uyanık bir birey yetiştirmektir	461	2.99	2.16
Eleştirel düşünme yeteneğine sahip insanlar yetiştirmektir	460	3.46	2.120
Bireylerin iletişim becerilerini geliştirmektir	462	4.36	2.418
Medya metinlerini anlayıp değerlendirebilecek insanlar yetiştirmektir	461	4.41	1.808
Medya mesajlarını çözümleyebilecek bireyler yetiştirmektir	460	4.48	2.139
Medya yardımı ile kendini ifade edebilecek insanlar yetiştirmektir	461	5.31	1.902
Demokratik bir toplum yaşamı oluşturabilecek insanlar yetiştirmektir	461	5.69	2.362
Medya teorileri ve medya kültürü hakkında bilgi vermektir	466	6.48	2.510
Medya tarihi hakkında bilgi vermektir	462	7.59	2.159
Geçerli N	458		

Tablo 10'da Öğretmen adaylarının Medya Okuryazarlığının amacına ilişkin görüşleri yer almaktadır. Öğretmen adaylarının maddelere verdiği puan ortalamalarına göre Medya Okuryazarlığının amacı önem sırasına göre şu şekildedir:

1. Medya metinlerindeki sosyal, kültürel, ekonomik ve politik yönlendirmelere karşı uyanık bir birey yetiştirmektir.
2. Eleştirel düşünme yeteneğine sahip insanlar yetiştirmektir.
3. Bireylerin iletişim becerilerini geliştirmektir.
4. Medya metinlerini anlayıp değerlendirebilecek insanlar yetiştirmektir.
5. Medya mesajlarını çözümleyebilecek bireyler yetiştirmektir.
6. Medya yardımı ile kendini ifade edebilecek insanlar yetiştirmektir.
7. Demokratik bir toplum yaşamı oluşturabilecek insanlar yetiştirmektir.
8. Medya teorileri ve medya kültürü hakkında bilgi vermektir.
9. Medya tarihi hakkında bilgi vermektir.

Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmanın amacı, okullarda Medya Okuryazarlığı eğitimini verebilecek kişiler, nitelikleri ve dersin seviye ve kapsamı konularında, öğretmen adaylarının görüşleri ortaya koymaktır.

Birçok araştırmacı, öğretmenlerin hizmet öncesi ve hizmet içi eğitiminde Medya Okuryazarlığına önem verilmesi gerektiğini belirtmektedir (Considine, 2002; Deveci ve Çengelci, 2008; Hobbs, 1996/1998; Willis ve Anderson, 2013). Bu çalışmada ise öğretmen adaylarının Medya Okuryazarlığına ilişkin görüşlerine ait bulgulardan Medya Okuryazarlığı dersinin gerekli olup olmadığına ilişkin görüşleri incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmen adaylarının tamamına yakınının dersin gerekli olduğuna ilişkin fikir birliğinde olduğu ortaya konulmuştur. Bu bulgu İnan ve Bayındır'ın (2009) Sosyal Bilgiler öğretmenleri ile yaptığı çalışmadaki Medya Okuryazarlığı dersinin gerekliliğine ilişkin bulgusuyla örtüşmektedir.

Öğretmen adaylarının yarıdan fazlasının Medya Okuryazarlığı dersinin İletişim Fakültesi mezunları tarafından verilmesi gerektiğine ilişkin görüşleri daha çok İletişim Fakülteleri tarafından seslendirildiği bilinmektedir (Türkoğlu, 2006). Ancak eğitim fakültelerinde ise ağırlıklı olarak bu dersin öğretmenlik formasyonu almış kişiler tarafından verilebileceği görüşü hâkimdir. Yapılan çalışmada öğretmen adaylarının yarıdan fazlasının bu dersin İletişim Fakültesi mezunları tarafından verilmesi gerektiği görüşünün hâkim olduğu bulunmuştur. Öğretmen adaylarının lisans eğitimleri boyunca Medya Okuryazarlığı ile ilgili her hangi bir ders almaması nedeniyle dersin bu alanda daha bilgili oldukları düşüncesiyle İletişim Fakültesi mezunları tarafından verilmesi gerekliliği konusunda yargıya sahip olabilecekleri düşünülmektedir. Çetinkaya (2008) hâlihazırda Medya Okuryazarlığı dersini vermekte olan öğretmenlerle yaptığı çalışmada dersi veren öğretmenlerin genel kanısının konu hakkında yeterli olmadıkları ve bu dersin İletişim Fakültesi mezunları tarafından verilmesinin daha verimli olacağı yönündedir. Willis ve Anderson (2013) tarafından gerçekleştirilen çalışmada da, medya eğitimine yönelik hazırlanan lisans eğitim programının Southern California Üniversitesi'nde School of Cinematic Arts -Türkiye'deki İletişim Fakültesi Radyo, TV ve Sinema bölümü- tarafından verilmesi öngörülmekte ve Medya Okuryazarlığı eğitiminin artık "post-course era" olması gerektiği yani geleneksel ders, ödev ve sınavla gerçekleştirilemeyeceği vurgulanmaktadır.

Öğretmen adayları; "Medya Okuryazarlığı dersi ilköğretim düzeyinde daha erken yaşlarda okutulmaya başlanmalıdır" şeklinde sorulan soruya büyük oranda katılıyorum düzeyinde cevap vermiştir. Buna göre 6,7 ve 8. sınıflarda okutulmakta olan Medya Okuryazarlığı dersi ile ilgili olarak öğretmen adaylarının bu dersin daha erken sınıflarda okutulmaya başlanması konusunda değerlendirme yaptıkları söylenebilir. Thoman da (2003) Medya Okuryazarlığının okul öncesinden başlayarak lisans düzeyinde verilmesi gereken bir ders olduğunu belirtmektedir. Considine (2008) ise konuyu daha ileri boyutta ele alarak Medya Okuryazarlığının belli bir sürede verilebilecek bir ders olmadığını bir yeterlilik olduğunu ve hayat boyu devam etmesi gereken bir süreç olduğundan bahsetmektedir. Bu

görüş, öğretmen adaylarının belirtmiş olduğu, bu dersin okul öncesi, ilk ve orta öğretimde de verilmesi gerekli görüşüyle paralellik gösterdiği görülmektedir. Medya Okuryazarlığı'nın ana hedefi öğrencileri medyadan korumak değil, medya konusunda gücü öğrencilere vermek olmalıdır (Scheibe, 2009).

Öğretmen adayları, “Medya Okuryazarlığı dersi öğretmen adayları için eğitim fakültelerinde mecburi ders olarak okutulmalıdır” görüşüne yüksek düzeyde katıldığı görülmektedir. Altun (2009), İnan ve Bayındır (2009), Topuz (2007) aynı şekilde, yaptıkları değerlendirmelerde bu dersin lisans ve lisansüstü düzeyde de eğitim fakültelerinde okutulması gerekliliğini belirtmektedirler. Yates (1997) öğretmenlerle Medya Okuryazarlığı dersinin verimliliği üzerine yaptığı araştırmada öğretmenlerin yarıya yakını hiçbir şekilde Medya Okuryazarlığı eğitimi almadıklarını ve öğretmenlerin % 84'ünün bu eğitimin kesinlikle lisans eğitimi esnasında verilmesi gerektiği görüşünü belirtmektedir. Burada öğretmenlerle öğretmen adaylarının dersin lisans düzeyinde gerekliliği konusunda hem fikir olduğu görülmektedir.

Öğretmen adayları Medya Okuryazarlığı dersinin içeriğinde neler olması gerektiği konusunda yaptığı “Medya okuryazarlığı dersi ile öğrencilere medyanın olumsuz etkilerinden korunmak için gerekli yöntemler öğretilmelidir” ifadesine en yüksek oranda katılım göstermiştir. Ancak Thoman ve Jolls (2008) Medya Okuryazarlığının amacının çocukları istenmeyen mesajlardan “korumak” olmadığı belirtmektedir. Ailelerin televizyonu yasaklamaları veya kapatmalarının problemin çözmediği için, bu tür suni tedbirlerin eleştirel Medya Okuryazarı bireyler yetiştirilmesi asıl amaç olmalıdır. Aynı şekilde Hobbs da (1998) gençleri medyanın etkilerinden koruma kavramının genel olarak kabul görmediğini ve pedagojik açıdan koruma kavramının sorunlu olduğunu belirtmektedir. Literat (2014) yeni geliştirdiği özdeğerlendirme aracı ile yeni Medya Okuryazarlığı becerilerini ölçmüş ve yeni katılımcı kitle iletişim araçlarını (örn., video oyunları ve internet) yoğun olarak kullananların Medya Okuryazarlığı becerilerinin de yüksek olduğunu bulmuştur. Bunu yeni kitle iletişim araçlarının bireyi pasif değil katılımcı kılmasıyla açıklamıştır. Öğretmen adaylarının içerik açısından ikinci sıraya koyduğu “Medya Okuryazarlığı dersi ile öğrencilere medyaya eleştirel gözle bakabilme konusunda bilgi verilmelidir” ifadesi ise konunun uzmanları tarafından Medya Okuryazarlığının asıl hedefi olduğu belirtilmektedir (RTÜK, 2007).

Öğretmen adaylarının, Medya Okuryazarlığının amaçlarına yönelik yaptıkları sıralamada “Medya metinlerindeki sosyal, kültürel, ekonomik ve politik yönlendirmelere karşı uyanık bir birey yetiştirmektir” ifadesini birinci sırada, “Eleştirel düşünme yeteneğine sahip insanlar yetiştirmektir” ifadesini ikinci sırada, “Bireylerin iletişim becerilerini geliştirmektir” ifadesini ise üçüncü sıradaki amaç olarak belirtmişlerdir. Fedorov (2003) 10 farklı ülkeden 26 Medya Okuryazarlığı ve medya eğitimi uzmanına yaptığı anket ile Medya Okuryazarlığının amacının ne olması gerektiği konusundaki sıralaması ile öğretmen adaylarının amaca yönelik sıralaması karşılaştırıldığında alan uzmanlarının 4. sıraya koyduğu “Medya metinlerindeki sosyal, kültürel, ekonomik ve politik yönlendirmelere

karşı uyanık bir birey yetiştirmektir” ifadesini öğretmen adayları birinci sıraya koymuştur. Uzmanların 1. sırada amaç olarak belirttiği “Eleştirel düşünme yeteneğine sahip insanlar yetiştirmektir” ifadesi bu araştırmada öğretmen adayları tarafından 2. sırada belirtilmiştir. Alan uzmanlarının 6. sırada amaç olarak belirttiği “Bireylerin iletişim becerilerini geliştirmektir” ifadesini öğretmen adayları önem sırasında 3. sıraya koymuştur. Genel olarak bakıldığında ise Medya Okuryazarlığının temel kavramlarından biri olarak kabul edilen “Eleştirel düşünme yeteneğine sahip insanlar yetiştirmektir” ifadesi gerek alan uzmanları gerekse öğretmen adayları tarafından en üstlerde belirtilmiş olması önem arz etmektedir.

Elma ve diğerlerinin yürüttüğü (2009) bir araştırmada, öğrenciler, Medya Okuryazarlığı dersinde öğretmenlerin yaptıkları etkinlikleri ve kullandıkları öğretim yöntemleri yeterli bulmadıkları ve öğretmenlerin dersi işleyiş biçimini beğenmediklerini ortaya koymuşlardır. Bu araştırmada, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, Türkçe Eğitimi ve Sınıf Öğretmenliği öğretmen adaylarının Medya Okuryazarlığına ilişkin görüşleri, dersin içeriği, amacı, gerekliliği ve hangi seviyede verilmesi gerektiği açısından değerlendirme alınmıştır. İlköğretim ikinci kademedeki seçmeli olarak okutulan Medya Okuryazarlığı dersinin müfredatta özel bir ders olarak mı yoksa başka dersler arasında giydirilmiş bir programla mı verilmesi konusu dünyada olduğu gibi Türkiye’de de eğitimciler ve alan uzmanları tarafından tartışılmaktadır. Öğretmen adaylarının % 90’ın üzerinde bir oranla Medya Okuryazarlığının ayrı bir ders olarak eğitim programlarında kalması konusunda görüş bildirmeleri bu dersin öğretmenler gözünde gerekliliğini ortaya koymaktadır. Ayrıca, Medya Okuryazarlığının okullarda okutulacak bir ders olmasının ötesinde, okul öncesi dönemden başlayarak hayat boyu sürecek bir faaliyet olması uzmanların üzerinde mutabakat sağladıkları bir konudur. Bu şekilde değerlendirildiğinde bu eğitimin okul öncesinden başlayarak doğru öğretim yöntem ve teknikleri ile verilmesi durumu ortaya çıkmaktadır. Öğretmen adaylarının da konu hakkındaki değerlendirmesi varılan sonuç ışığında bu şekildedir. Willis ve Anderson (2013) Medya Okuryazarlığı eğitiminin 5 duyuya hitap eden, en az 3 kişilik oyunları kapsayan, içgüdüsel olarak telepati yapabilecekleri deneyimleri içermesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Medya Okuryazarlığı dersinin İletişim Fakültesi mezunları tarafından verilebileceği yargısı % 50’nin üzerinde bir katılımı, öğretmen adayları arasında yaygın olmasının lisans eğitimleri esnasında, bu ders hakkında fikir sahibi olmamalarından ve Eğitim Fakültesinde bu dersi verebilecek kadroların olmamasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Ayrıca, Medya Okuryazarlığı eğitimi okullarda bir disiplin olarak verilmesi söz konusu ise bu dersi verecek öğretmenlerin de konu hakkında donanım sahibi olmaları gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Öğretmen adaylarının, medya hakkında yeteri kadar donanıma sahip olabilmeleri için lisans eğitimleri esnasında, bu eğitimi almaları gerekmektedir. Bu araştırmada da öğretmen adaylarının bu eğitimi lisans dönemlerinde almaları gerektiği konusunda görüş bildirdikleri görülmektedir.

Medya Okuryazarlığı dersinin içeriğinde neler olması gerektiği konusunda öğretmen adayları, “çocukları medyadan korumak” fikrini ön sırada belirtmişleridir. Ayrıca “eleş-

tirel gözle bakabilme yeteneğini” ise ikinci sıraya koymuşlardır. Öğretmen adaylarının yapmış olduğu bu sıralama Medya Okuryazarlığı anlayışını yeteri kadar bilmediklerinden kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Medya Okuryazarlığının amacının ne olması gerektiği konusunda ise, alan uzmanlarının 4. sırada belirttiği “Medya metinlerindeki sosyal, kültürel, ekonomik ve politik yönlendirmelere karşı uyanık bir birey yetiştirmektir” ifadesini, öğretmen adaylarının birinci sırada amaç olarak belirtmeleri, medya hakkındaki algılamalarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Bütün bunları başarabilmek ve kaliteli Medya Okuryazarlığı eğitimi için Fellini’ye (2014) göre eğitim şunları kapsamalıdır: Yeterli öğretim yöntem ve teknikleri, aktörlerin yeterlikleri ve katılımı, etkinliklerin nasıl yapılandırıldığı ve arada bağlantıların kurulmuş olması, Medya Okuryazarlığı kuramlarını ana ilişkin farkındalık ve kuramların uygunluğu, çalışmanın orjinalliği.

Öneriler:

- ✓ Medya Okuryazarlığı eğitimi hayat boyu sürmelidir, dolayısıyla okul öncesi dönemde bu eğitim başlanmalı ve gerek ayrı bir ders olarak gerekse farklı program veya derslerle bütünleştirilmiş olarak çocuk, genç ve yetişkinlere verilmelidir.
- ✓ Özellikle ilkokul ve ortaokul düzeyinde ise Medya Okuryazarlığı dersinin başlı başına ve mecburi olarak okutulmalıdır.
- ✓ Medya Okuryazarı olan bir toplum yaratmak için ebeveynler de Medya Okuryazarlık eğitimi içerisine dâhil edilmelidir.
- ✓ Medya Okuryazarlığı eğitiminde korumacı bir yaklaşım yerine eleştirel Medya Okuryazarı bireylerin yetiştirilmesi amaç olmalıdır. Medya Okuryazarlığı dersini vermekle yükümlü olan öğretmenler başta olmak üzere tüm branşlara Eğitim Fakültelerinde medya eğitimi konusunda dersler verilmelidir.
- ✓ İletişim Fakültesi mezunlarının da bu dersi verebilmesi için formasyon alabilecekleri Medya Okuryazarlığı Tezsiz Yüksek Lisans programları açılmalıdır.
- ✓ Medya kuruluşlarının da Medya Okuryazarlığı eğitimine destek olmaları sağlanmalıdır.
- ✓ Öğretmenlere Medya Okuryazarlığı hakkında hizmet içi eğitim verilmelidir.

Kaynakça

- Aufderheide, P. (1993). *Conference report*. National Leadership Conference On Media Literacy. Washington DC: Aspen Institute.
- Allison, M.A. (2011). Professional resource: Digital and Media Literacy: A plan of action. *Journal of Media Literacy Education*, 2(3), s.181-4.
- Altun, A. (2009). Eğitim Bilim Açısından Seçmeli Medya Okuryazarlığı Dersi Programına Eleştirel Bir Yaklaşım. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(3), s. 97-109.

- Altun, A. (2008). Türkiye'de medya okuryazarlığı. *İlköğretmen Eğitimci Dergisi*, 16, s. 30-34.
- Apak, Ö. (2008). *Türkiye, Finlandiya ve İrlanda ilköğretim programlarının medya okuryazarlığı eğitimi açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Considine, D. (2008). *Case for media literacy in today's schools*. www.Medialit.Org/Reading_Room/Article368.Html, (11.02.2010).
- Considine, D. (2002). *Media literacy across the curriculum*. www.Medialit.Org/Reading_Room/Article551.Html,
- Çetinkaya, S. (2008). *Bilinçli medya kullanıcıları yaratma sürecinde medya okuryazarlığının önemi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Deveci, H., Çengelci, T. (2008). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarından Medya Okuryazarlığına Bir Bakış. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), s.25-43.
- Elma, C. vd. (2009). İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin medya ve medya okuryazarlığı dersine ilişkin tutumları. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, s. 93-113.
- Ertürk, Y. D. ve Gül, A. A. (2006). *Çocuğunuzu televizyona teslim etmeyin medya okur yazarı olun*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Fedorov, A. (2003). *Media education and media literacy: experts' opinions. in mentor. a media education curriculum for teachers in the mediterranean*, Paris: Unesco.
- Fellini, D. (2014). Quality media literacy education: A tool for teachers and teacher educators of Italian elementary schools. *Journal of Media Literacy Education*, 6(1), s. 28-43.
- Gezgin, S., Cinman-Şimşek, M. (2007). *Medya Okuryazarlığı Dersine Talibiz*, www.Egitimgazetesi.Com/News_Detail.Php?Id=140126, (07.01.2008).
- Hobbs, R. (1996). Expanding the concept of literacy. In R. Kubey (Ed), *Media Literacy in The Information Age*. New York: Transaction Pres.
- Hobbs, R. (1998). The seven great debates in the media literacy movement. *Journal of Communication*, 48(1), s. 16-32.
- İnan, T. ve Bayındır, N. (2009). Medya okur-yazarlığı dersinin gerekliliğine yönelik sosyal bilgiler öğretmen adaylarının görüşleri. *I. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi*, 1-3 Mayıs 2009, Çanakkale.
- İnceoğlu, Y. (2007). Medyayı doğru okumak. N. Türkoğlu ve M. Cinman-Şimşek (Eds.), *Medya Okuryazarlığı*. İstanbul: Kalemus Yayınları.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi* (14.Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- Literat, I. (2014). Measuring new media literacies. *Journal of Media Literacy Education*, 6(1), s.15-27.
- Luke, C. (1999). Media and culture studies in australia. *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, 42(8), s.622-626.
- MEB. (2006). *İlköğretim medya okuryazarlığı dersi öğretim programı ve kılavuzu*. Ankara: MEB Talim ve Terbiye Kurulu ve Radyo ve Televizyon Üst Kurulu.
- Pekmen, C. (2007). Avrupa birliği çevre politikalarında katılım hakkı: Aarhus sözleşmesi. N. Türkoğlu Ve M. Cinman-Şimşek (Eds.). *Medya Okuryazarlığı*. İstanbul: Kalemus Yayınları.
- RTÜK. (2007). *İlköğretim medya okuryazarlığı dersi öğretmen el kitabı*. Yayın Danışmanı: M. Naci Bostancı, Ankara: Radyo Ve Televizyon Üst Kurulu.
- Scheibe, C. (2009). Sound great, but i don't have time! helping teachers meet their goals and needs with media literacy education. *Journal Of Media Literacy Education*, 1, s. 68-71.
- Thoman, E. (2003). Media literacy: a guided tour of the best resources for teaching. *The Clearing House*, 76(6), s. 278-283.
- Thoman, E. ve Jolls, T. (2008). *21. yüzyıl okuryazarlığı: Medya okuryazarlığına genel bir bakış ve sınıf içi etkinlikler*. Çeviri: C. Elma ve A. Kesten (Eds.). Ankara: Ekinoks Yayınevi.
- Topuz, H. (2007). Medya eğitimi: Medya çözümlemesi. N. Türkoğlu ve M. Cinman-Şimşek (Eds.). *Medya Okuryazarlığı*. İstanbul: Kalemus Yayınları.
- Türkoğlu, N. (2006). *Medya okuryazarlığı dersi iletişim mezunlarınca verilmeli* http://www.Medyaoakyazarligi.Org.Tr/Haberler/Moy_Dersi_Iletisim_Mezunlar%C4%B1na_Verilmeli.Pdf (11.14.2009).
- Webster University. (2009). *Media literacy survey*. http://www.Webster.Edu/Medialiteracy/Survey/Survey_Data-Totals.Htm (08.09.2009).
- Willis, H., & Anderson, S. (2013). Speculative design and Curriculum development: Using worldbuilding to imagine a new major in a post-course era. *Journal of Media Literacy Education*, 5(2), s. 378-387.
- Yates, B.L. (1997). *Media education's present and future: A survey of teachers*. The National Media Citizenship Project's Summer Conference: Teaching Media Literacy And Media Citizenship, Birmingham, Al.
- Young, J.S., ve Daunic, R. (2012). Voices from the field linking learning: Connecting traditional and media literacies in 21st Century learning. *Journal of Media Literacy Education*, 4(1), s. 70-81.